
Kyrkomötet Förvaltarens utskottets betänkande 2019:4

Utbildning i ekoteologi

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:15. I motionen föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram material för utbildning i ekoteologi. Utskottet delar motionärernas intention men i och med att det redan finns en rad initiativ för kyrklig bildning i miljöfrågor och ekoteologi föreslår utskottet kyrkomötet att motionen ska anses besvarad.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2019:15 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Motionens förslag

Motion 2019:15 av Marja Sandin-Wester m.fl., Utbildning i ekoteologi

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram utbildningsmaterial för kurser i ekoteologi.

Bakgrund

Undervisning om ekoteologi

Ekoteologin är en teologisk strömning som vill lämna en antropocentrisk tolkning av människans plats i världen bakom sig. Den utmanar en mer klassisk skapelseteologi som utgår från människans rätt att ”härska” över jorden. Teologer som Joseph Sittler, Lynn White och John B. Cobb Jr. var på 1960- och 1970-talet bland de första som skrev relationen mellan den ekologiska krisen och teologins svar. Teologen Catherine Keller är en av dagens mer kända ekoteologer som i en lång rad ekoteologiskt präglade böcker har lyft fram det intima ömsesidiga beroendet av allt skapat som en avgörande utgångspunkt för ekologiskt ansvarsfullt teologiskt tänkande. Den icke-mänskliga skapelsen behöver komma till tals i vårt engagemang för en hållbar framtid som hon betonar i sin senaste bok *A Political Theology of the Earth. Our Planetary Emergency and the Struggle for a New Public* (2018). En lättläst introduktion till olika varianter av ekoteologi är Celia Dean-Drummonds *A Primer in Ecotheology: Theology for a Fragile Earth* (2017).

Sverige har sin egen tidiga förespråkare för en teologi med ekologisk prägel, Olov Hartmann, som i sista volymen av sitt autobiografiska verk *Fågelsträck* berättar om hur svårt det var på 1960- och 1970-talen att få gehör för sin tidiga övertygelse om att kyrkan missar en chans till ”väckelse” om den inte bryr sig om skapelsen och dess

bevarande (*Fågelsträck*, s. 192). Hans betoning att naturen inte är till enbart för att tillfredsställa mänskliga behov (s. 195) och att mänskligt lidande och naturens förstörelse är intimt sammanknippade (s. 200) låter nästan som kommentarer till dagens klimatkussion. Hans uppmaning att låta den stumma skapelsen komma till tals innan det är för sent för den själv och mänskligheten (s. 201) känns igen i dagens sekulära (jfr. Bruno Latour, *Down to Earth*, 2018) och teologiska (jfr. Catherine Keller, *A Political Theology of the Earth*, 2018) förespråkare för en bredare förståelse av det sociala. Jorden själv behöver komma till tals och höras. Ekoteologin kan vara en hjälp att förena det behovet med en samtidig förankring i den kristna och lutherska traditionen. En ny ekoteolog med luthersk prägel är Terra Schwerin Rowe, *Toward a Better Worldliness: Ecology, Economy, and the Protestant Tradition* (2017).

Ekoteologin knyter an till en förundran över och oro för den naturliga världen som finns hos många människor. Den hittar sin relation till Gud eller ”något större” i naturen – något som teologiskt kunde benämnas som förundran över det skapade.

Samtidigt väcker de nya rapporterna om klimatförändring och miljöförstöring ångest hos många, inte minst barn och unga som förutsätts leva i den framtid som är så oviss. Här finns en självvårdande uppgift att ta på allvar. Med en ekoteologisk grund kan man ge utrymme för övning i empati som sträcker sig utöver empati med människor till att känna samhörighet med allt skapat som djur och växter. Ur empatin kan det växa en rättmätig vrede som kan omvandlas till handlingskraft med ekoteologiska argument och redskap. I bästa fall kan hopp förnyas om skapelsens läkedom.

Befintligt material för undervisning

Kyrkokansliet uppdaterar kontinuerligt den hållbarhetsportal som ligger på intranätet med undervisningsmaterial: <https://internwww.svenskakyrkan.se/hallbarhetsportalen>. Här lyfts samhörigheten fram mellan olika aspekter på hållbarhet: sociala, ekonomiska och ekologiska som utifrån ett kristet perspektiv omsluts av de andliga. Här kan man vidare få tillgång bland annat till skriften *Omtanke. Ett reflektionsmaterial för Svenska kyrkans miljö- och hållbarhetsarbete* av Henrik Grape och *En natursyn i balans. Om religionens roll i förhållningssättet till naturen* av ärkebiskop Antje Jackelén. Se <https://internwww.svenskakyrkan.se/hallbarhetsportalen/teologi>.

Ett nytt tillfälle att förkovra sig i frågor kring tro och miljö är Svenska kyrkans webbaserade miljöutbildning:

<https://internwww.svenskakyrkan.se/hallbarhetsportalen/utbildning>. Den syftar till att ge anställda och förtroendevalda inom Svenska kyrkan en gemensam förståelse för vår tids miljöutmaningar och hur de kopplar till Svenska kyrkans verksamhet och identitet.

Dessutom finns det i de olika stiftens möjligheter till miljö- och hållbarhetsutbildning av olika slag. Ett exempel för det är Västerås stifts ekoteologiska seminarium (jfr boken *Planetens och kärlekens gränser*). Ett annat exempel är Luleå stifts kurs ”Hållbart liv”. Ett tredje exempel är de olika stiftens arbete med miljödiplomering.

Tidigare behandling av liknande ärenden i kyrkomötet

Kyrkomötet har vid flera tillfällen behandlat liknande ärenden. I motion 2012:8 föreslås att ekoteologi ska införas i utbildningen av präster, pedagoger och diakoner. Kyrkolivsutskottet anger i sitt betänkande 2012:2 att kräva sådana kurser för blivande medarbetare skulle påverka grundutbildningen och innehållet i de konkreta kursplanerna för Svenska kyrkans utbildningar fastställs lokalt av varje utbildningsanordnare. Utskottet menar vidare att det redan finns tillräckligt med stöd från nationell nivå till stiftens fortbildningar för hållbar utveckling och föreslår därför att motionen ska avslås. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Två år senare behandlade kyrkomötet motion 2014:16. Motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att möjliggöra inrättande av en professur i ekoteologi vid något av universiteten i Sverige. Ekonomi- och egendomsutskottet föreslår i sitt betänkande 2014:4 att motionen ska avslås och hänvisar bl.a. till den stora donation som skulle behövas för att möjliggöra detta. Men på sikt menar utskottet att intresset för hållbarhetsfrågor, och efterfrågan av kurser i ekoteologi kan leda till uppbyggnad av ekoteologi som ett eget ämne inom universiteten och att en professur inrättas. Kyrkomötet följde utskottets förslag och motionen avslogs.

Förra årets kyrkomöte behandlade motion 2018:55. I den föreslår motionären att kyrkomötet ska ge kyrkostyrelsen i uppdrag att undersöka möjligheten att ta fram ett nationellt täckande program för en klimatstrategi så att arbetet ska kunna genomföras i samtliga stift. Förvaltarens utskottet anger i sitt betänkande 2018:1 att det anser att det är angeläget att ta ett samlat grepp om klimatfrågorna i Svenska kyrkan och föreslår därför att motionen ska bifallas. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag. Utskottet betonar även i sitt betänkande hur viktigt det är ”att ett program för klimatstrategier går hand i hand med det nyetablerade nationella programmet för Lärande och undervisning och att det formuleras gemensamma skapelse- och ekoteologiska utgångspunkter.” Frågan är om och på vilket sätt ett *sammanhållet klimatarbete* ska vara kopplat till undervisning i klimatfrågor, naturens rättigheter och ekoteologi.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2019:15 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Förvaltarens utskottet delar motionärernas övertygelse att ekoteologisk kunskap är av stor betydelse för kyrkans olika nivåer. Men utskottet anser att det för närvarande finns ett växande antal möjligheter att förkovra sig i miljöfrågor och ekoteologi. Som exempel kan nämnas ett antal böcker, Svenska kyrkans miljöcertifiering och det nyutkomna biskopsbrevet om klimatet. Men också Svenska kyrkans hållbarhetsportal tillhandahåller mycket material, bland annat en ny länk till Svenska kyrkans miljöutbildning som publicerats efter det att motionen skrevs. Med anledning av dessa olika möjligheter att förkovra sig och utskottets behandling av motion 2019:5 föreslår utskottet att motionen ska anses besvarad.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Förvaltarens utskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Michael Nausner, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Ida Netzel, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Lars Bryntesson, Anna Karin Hammar, Victor Månsson, Kerstin

F 2019:4

Lindh Wallin, Carin Jakobsson, Margareta Hedström, Daniel Spiik, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Biskoparna Johan Dalman och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.